

Merja Hirvosen pitämä puhe Mäkimattilan sukukokouksessa 11.7.2017 Oripäässä. Puhe perustuu muistitietoihin, äitini Laina Korpela os. Läntisen muisteloihin, sekä Kalle Vihtori Läntisen jäämistöstä löytyneisiin alkuperäisiin papereihin sekä sota-arkistosta löytyneisiin asiakirjoihin. Huonot kopiot olen selvennykseksi aukikirjoittanut. Ne ovat alkuperäisten rinnalla luettavana.

* * *

Arvoisa sukuseura, sukulaiset ja ystävät

Minä olen Merja Hirvonen. Äitini oli Laina Läntinen. Minulla oli myös eno, joka oli isänsä kaima, Kalle Läntinen. Lainan ja Kallen isä oli Kalle Vihtori Läntinen. On käynyt ilmi, että tämä sama Kalle Vihtori oli myös Arne ja Alli Mäkimattilan isä.

Viime syksynä sain kuulla, että minulla on laajempi suku kuin tiesin. Sen kertoi minulle Antti Mäkimattila, tämä sukuseuran puuhamies. Olen ylpeä. Olemme serkuksia.

Mutta. Miten Antti oli selvittänyt tämän sukulaisuuden, jonka piti olla ikuinen salaisuus. Ainahan kylässä joku jotain tietää. Antti kertoi johtolangan löytyneen, kun Mäkimattilan Kaarina oli muistavinaan äitinsä Aunen joskus maininneen, että suutari Kalle Länti se isä varmaan oli.

Mäkimattilan Kaarina muisti myös äitinsä Aunen kertoneen seuraavan jutun. Minun äitini Laina ja Kaarinan äiti Aune tapasivat 50-luvun alkupuolella bussissa matkalla Oripäästä Loimaalle. Naiset olivat saman ikäisiä ja tuttuja lapsuudestaan. Laina oli kysynyt Aunelta: "Et kai sää ole sen Mäkimattilan Arnen sisko?" Johon Aune oli mielessään tokaissut: "...Sää oot Arnen sisko, mä oon vain serkku." Jätti kuitenkin sanomatta.

Tästä keskustelun avauksesta voidaan päätellä, että kyllä Laina tiesi... Olisko tietämättömyys ollut edes mahdollista, kun samassa kylässä lähes saman ikäisinä asuivat. Minulle hän ei kuitenkaan asiaa koskaan kertonut.

Tämä minun sukuhaarani on lisääntynyt kovin maltillisesti. Lainalla oli yksi tytär – siis minä ja Kallella yksi poika Jarmo, joka kuoli 90-luvun puolivälissä Lapissa hiihtoladulle.

Minä edustan täällä tätä sukuhaaraa ja olen sen päämatriarkka. Mäkimattiloilla näyttää menneen huomattavasti paremmin. Teitä on tosi paljon.

Saanko esitellä: Mieheni Tuomo Hirvonen. Hän on everstiluutnantti, mutta toiminut myös lehtimiehenä ja tietokirjailijana. Minä olen koulutukseltani sairaanhoitaja ja eläkkeellä tehnyt lehtien ja kirjojen taittoa ja toimittamista. Täytämme tänä vuonna 79 v ja asumme talvet Turussa ja kesät Loimaan Koivusuolla.

Vanhin tyttäreemme: Pia-Maritta Puruskainen ja hänen miehensä Tero Puruskainen ovat diplomi-insinöörejä ja viisikymppisiä. Pariskunnalla on kaksi parikymppistä poikaa.

Poikamme Teo-Tuomas Hirvonen ja vaimonsa Sari Welling- Hirvonen. He ovat kolmisen vuotta Pia ja Teroa nuorempia. Teo on Di ja Sari filosofian maisteri. Heilläkin on kaksi poikaa.

Pojat eivät ole täällä. Kaksi heistä on partioleirillä, yksi jokirannan ravintolassa kesäduunissa Turussa ja yksi armeijassa. Vanhin on 24 ja nuorin 16. Kaikki opiskelijoita ja poikamiehiä.

Sitten tyttäreemme Mari Kokki-Meso. Hän on 36-vuotias ja koulutukseltaan diplomi-insinööri, mutta hankkii leivän tanssikouluyrittäjänä Tampereella. Lapset Mandi Kokki (9) ja Dora Meso (3,5). Mandista tulee näyttelijätär, mutta Dora ei vielä ota asiaan kantaa, mutta monenlaisia taipumuksia löytyy tällä "kuubattarella".

Sitten varsinaiseen asiaan.

Kantaisämme oli siis Kalle Vihtori Läntinen tai Länti, joksi myös on kutsuttu. Hän oli syntynyt 1882.

Aloitin 1900-luvun alusta, jolloin hän kierteli suutarina Oripään seudun taloissa. Samaan aikaan kahdeksan vuotta Kallea vanhempi neito Miina Mäkimattila toimi ompelijana samoissa taloissa ja nukkuivat samoissa pirteissä. Käsittääkseni heille kehittyi suhde, jota voidaan kutsua avoliitoksi, josta syntyi kaksi lasta muutaman vuoden välein. Tällaista sanotaan myös "pitkähköksi parisuhteeksi".

Mikä sitten sai isoisämme loikkimaan yli aidan tästä suhteesta. Oli syy mikä tahansa, niin väärin hän teki silloiselle perheelleen.

Isoisämme vaihtoi Miinan kahdeksan vuotta itseään nuorempaan Lempiin, joka piikoi samoilla suunnilla. Häät vietettiin heinäkuussa 1910.

Laina syntyi seuraavan vuoden kesäkuussa ja Kalle pari vuotta myöhemmin.

Isoisämme ihaili Amerikkaa ja yksityisyrittäjyyttä. Hän oli perustamassa Oripään osuusliikettä 1908 ja hänellä oli osuuskaupassa oma kenkähyly, johon hän valmisti sarjana kenkiä ja saappaita. Isoisä oli myös mukana perustamassa alueelle yksityisyrittäjien yhdistystä. Hänet oli jo varattu yhdistyksen sihteeriksikin. Minulla on hallussani hänen kirjoittamiaan kirjeitä. Ne löytyvät myös sukuseuran sivuilta (esim. *Kirje vankilasta 9.2.1919*). Ihan kohtuullista kirjoitusta sen ajan ihmiselle. Muistan hänellä olleen myös tarkka kirjanpito menoista ja tuloista. Niitä vihkoja en ole löytänyt.

Kaikki muuttui punakapinan alkaessa. Talvella 1918 kotiin tulivat aseistetut punakaartilaiset ja vaativat isoisäämme lähtemään kaartille suutariksi. Tämä yritti kieltäytyä, mutta miehet veivät hänet saunan taakse seinää vasten ja nostivat aseensa kohti. Näin liberalismia ihailleesta yrittäjästä tuli suutari Lennon talossa toimineelle punakaartille.

Mahdollisuuksia oli vähän ja kaikki huonoja. Hän oli harkinnut myös karkaamista, mutta perheellisenä miehenä ei uskaltanut. (*Kalle Vihtori opintiellä "Lainan muistelo 1918 keväästä"*)

Kalle toimi varusteiden huoltajana ja nähtävästi kaartilaisten muonittajanakin sekä isännöi punaisten hallussa ollutta Lennon taloa. Oikeudenkäynneissä häntä syytettiin mm. 90-kiloisen sian ja 93-kiloisen lehmän varastamisesta Lennon tilalla (*Kesällä 1918 syytekirje 1*)

Punakaartissa hänestä tehtiin varusmestari eli vääpeli. Kuulustelupöytäkirjoista olen lukenut, että Tampereen taisteluihin siirryttäessä hän kulki huollon mukana. Lähtiessä hänelle annettiin toimimaton ase (*5.8.1918 Syytettynä osa 4*)

Tampereen taistelujen jälkeen hänet tuhansien muiden joukossa vangittiin. Hän sai alun perin kahdeksan vuoden tuomion ja passitettiin Riihimäen vankilaan. Hän vapautui vasta 1920, vaikka punavankeja ruvettiin vapauttamaan heti kapinan kukistuttua. Tietääkseni hän oli suutari

vankilassakin. Tuomo arveli, että tuomion pituus johtui isoisämme asemasta kapinassa. Kävin Tuomon kanssa sota-arkistossakin asiaa ihmettelemässä.

Kuulustelupöytäkirjojen mukaan Kalle todettiin ”kiivaaksi, mutta työteliääksi mieheksi ja kapinaan yllyttäjäksi, joka nuorempana kuljeksi ympäriinsä muka nahkoja ostelemassa...”. Hänet todettiin vaaralliseksi vakoojaksi Oripään suunnalla ja vaadittiin kovinta mahdollista rangaistusta. Allekirjoittajina ja todistajina toimivat *R. Kiertonen, (kansakoulunopettaja ja suojeluskunnan päällikkö) Teuvo Uotila, Vilho (?) Ketola, Artturi Veräjänkorva (lautamies)* Tämä Veräjänkorva osti 1960-luvulla Oripään keskustassa olleen Kalle Lätisen talon ja asunut siinä kuolemaansa saakka. Nyt paikalla on jätteenkeräyspaikka.

Kalle jatkoi suutarina. Korjaustöitä riitti, mutta kehittyneen tehdastuotannon kanssa hän ei uskonut pärjäävänsä. Sitä paitsi hän pelkäsi, että häntä kapinataustansa takia alettaisiin vieroksua. Mutta koska hän oli ollut ahkera ja säästäväinen mies, hän pystyi ostamaan pienen maatilan Loimaan Koivusuolta. Vuosi oli 1924.

Siitä alkoi loputon köyhyys. Hän toimi kuin Saarijärven Paavo, kaivoi oja ja ajoi mutaa savipelloille. Kolmikymmenluvun lamassa hän oli lähellä menettää tilansa, mutta onnistui vakuuttamaan Oripään pankinjohtajan. Tila ei mennyt pakkohuutokauppaan.

Huutokauppa oli kuitenkin edessä 1938. Kalle Vihtorin oma poika Kalle jr sekoili naimapuuhiissaan ja vei rahapulassa isältään tilan ainoan hevosen ennakkoperintänä. Tulisieluinen isä-Kalle ei nähnyt muuta mahdollisuutta kuin myydä tila ja ajan tavan mukaan huutokaupalla.

Äitini oli runsaassa kymmenessä vuodessa niin kiintynyt vaatimattomaan kotiinsa, vaikka asui jo Mynämäellä, että heitti korkeimman huutonsa ja tila siirtyi vanhemmilleni. Isäni oli niin äitini lumoissa, ettei kyennyt kauppaa estämään. Äitini katui koko ikänsä tätä hautautumista Loimaan sivukulmille.

Isoisällämme talorahat söi inflaatio muutamassa vuodessa. Sama inflaatio auttoi minun vanhempiani. Isoisämme sai talorahalla Lempinsä kanssa sentään ostettua huoneen ja kamarin kokoisen mökin Mellilästä.

Kurjistuminen jatkui. Lempi kuoli 1947 iätään 57-vuotiaana. Isä-Kalle oli 65 vuotias. Poika ilmestyi taas apajalle mukanaan muistinvaraisesti tehty kopio testamentista, jonka Lempi oli muutama vuosi aiemmin kuulemma allekirjoittanut (*2.7.1947 kadonnut testamentti*). Näistä löytyy alkuperäiset asiakirjat skannattuna sukuseuran sivuilta. Näin Isä-Kalle joutui ostamaan puolet mökistään ja irtaimistosta omalta pojalta. Jälleen pidettiin huutokauppa, jossa myytiin mm tyynyliinatkin yksitellen. (*2.5.1949 irtaimen huutokauppa. Otsikossa väärä vuosiluku 1939*)

Isoisämme oli nyt entistä köyhempi. Hän ryhtyi kulkukauppiiaaksi. Hän kierteli jälleen talosta taloon – ei nahkoja ostellen – vaan hevosen länkihinoja ja patahuiskia kaupitellen. Minun isäni parkitsi noihin aikoihin nahkoja, joten oiskohan nahka häneltä peräisin. Patahuiskiin aines löytyi suolta ja ne olivat isoisämme omaa tuotantoa.

Äitini ostama maatila tuli apuun sodan aikana ja sen jälkeenkin. Sieltä ruokittiin niin isoisä kuin äitini veljen perhe. Kalle Vihtori asui meillä viimeiset vuotensa ja kuoli meillä kuukausi Tuomon ja minun häiden jälkeen 1963 iältään 81 vuotiaana.

Minun osaltani tarina jatkuu. Äitini piti tärkeänä, että kävisin kouluja. "Älä itseäsi vaan tänne jätä", oli hänen mottonsa. Laina ei antanut periksi, vaikkei se minun kouluttaminen helppoa noilta leveysiltä ollut eikä koulumenestyskään päätä huimannut, mutta ylioppilas tuli.

Merja Hirvonen